

Ks. Adam Kubiś

Przesłania pielgrzymkowe Jana Pawła II do krakowskiego środowiska teologicznego

Do jubileuszu 600-lecia ustanowienia Wydziału Teologicznego w Uniwersytecie Krakowskim 11 stycznia 1997 r. Jan Paweł II papież odbył cztery główne pielgrzymki do Ojczyzny. Ani razu nie pominął Krakowa. Każda z nich miała, wśród wielu innych jego spotkań, kontakt najpierw z Papieskim Wydziałem Teologicznym, a następnie z Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie.

W moim tekście ograniczę się do przedstawienia problemów, dotyczących Krakowskiej Uczelni Teologicznej. Piszę Uczelni, ponieważ – jak co dopiero stwierdziłem – w latach 1954-1981 nazywała się ona Papieskim Wydziałem Teologicznym, a teraz od motu proprio *Beata Hedvigis* z 8 grudnia 1981 r. jest Papieską Akademią Teologiczną. Oczywiście mam na myśli problemy, które zaistniały podczas pierwszych 4 pielgrzymek do Ojczyzny. Nie będą to jednak wyłącznie zagadnienia dotyczące Papieskiej Uczelni Teologicznej, ponieważ jej Wydział Teologiczny posiada umowę o współpracy z wyższymi seminariami duchownymi lub instytucjami teologicznymi diecezjalnymi i zakonnymi zarówno na terenie Krakowa jak i w innych częściach Polski. Stąd przesłania pielgrzymkowe Jana Pawła II do Papieskiej Uczelni Teologicznej odnoszą się dzięki temu do całego naukowego środowiska Kościoła.

Naszkiecowane ukierunkowanie tematu na kościelne środowisko teologiczne wynika z faktu, że spotkanie papieża 8 czerwca 1979 r. z profesorami wyższych uczelni krakowskich w kościele św. Michała Archaniola na Skałce stanowiło swojego rodzaju wyjątek. Wygłoszone wówczas przemówienie papieża miało charakter wspomnieniowy o jego kontaktach naukowych i duszpasterskich z pracowni-

kami wyższych uczelni Krakowa.¹ Pragnę jeszcze nadmienić, że otrzymanie doktoratu *honoris causa* na Uniwersytecie Jagiellońskim będzie przedstawione przy omówieniu drugiej pielgrzymki. Było ono zresztą powiązane ze studiami papieża na Wydziale Teologicznym UJ, co znalazło wyraz w przemówieniach zarówno rektora tej uczelni, jak i samego Ojca św.

Rzecz zrozumiała, że nie mogę pominąć także związków, które będzie miała planowana na czerwiec br. obecność Biskupa Rzymu w Krakowie z Papieską Akademią Teologiczną. Aktualnie bowiem oczekujemy piątej wizyty na ziemi polskiej i w Krakowie Następcy Piotra, której program został w drugiej dekadzie stycznia br. przez Stolicę Apostolską podany do wiadomości. List Komisji Episkopatu ds. Pielgrzymki z 8 stycznia 1997 r. wyraźnie stwierdza, że *tym razem okazję przyjazdu stanowią: Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny we Wrocławiu, tysięczna rocznica św. Wojciecha w Gnieźnie i sześćset lat Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.*² W chwili pisania niniejszego artykułu, w pierwszej połowie lutego br., jest już wiadome z oficjalnego programu V Podróży Ojca św. do Ojczyzny (31. 05. 1997–10. 06. 1997), że 8 czerwca na Błoniach Krakowskich odprawi on Mszę św. i odmówi Anioł Pański, a w akademickim kościele św. Anny w Krakowie będzie miała miejsce *Uroczystość 600-lecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego.*³ O innych, historycznie niezmiernie ważnych, wydarzeniach podczas zbliżającego się pobytu Papieża w Krakowie, związanych z dziejami Krakowskiej Uczelni Teologicznej, na dzień dzisiejszy można pisać tylko hipotetycznie, gdyż nie zostały jeszcze całkowicie ustalone.

1. Podczas pierwszej pielgrzymki papieża do Ojczyzny z okazji 900-nej rocznicy męczeńskiej śmierci św. Stanisława biskupa, która miała miejsce w dniach od 2 do 10 czerwca 1979 r., odbyło się 9 czerwca spotkanie wszystkich pracowników Papieskiego Wydzia-

¹ *Jan Paweł II na ziemi Polskiej*, Libreria Editrice Vaticana 1979, ss. 220–225.

² *Przed wizytą Papieża w Polsce*, w: Tygodnik Powszechny, nr 4, z dnia 26. I. 1997 r., s. 10.

³ *Program V podróży Ojca Świętego Jana Pawła II do ojczyzny (31. 05. 1997–10. 06. 1997)*, w: „Tygodnik Powszechny”, nr 3, z dnia 19. I. 1997 r., s. 10.

łu Teologicznego z Janem Pawłem II w rezydencji arcybiskupów krakowskich, ul. Franciszkańska 1 w Krakowie. Dokumentacja I-szej pielgrzymki opatruje przemówienie wygłoszone wówczas do Papieskiego Wydziału Teologicznego słowami papieża: *Umiłowanej przeze mnie Uczelni życzę błogosławieństwa.*⁴ Na szczególne uwypuklenie zasługują tutaj dwie sprawy.

Przede wszystkim należy odnotować fakt, że po raz pierwszy w 25-letniej historii cenzura nie skreśliła zarówno w tytule jak i w treści przemówienia papieskiego oficjalnej nazwy Teologicznej Uczelni, która wówczas brzmiała: *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie*. Należy wszakże od razu dodać, że odnosiło się to jedynie do tych tekstów publikowanych w kraju, które podawały w całości tytuł i treść wystąpienia Jana Pawła II. Wszystkie inne relacje w środkach społecznego przekazu, a zwłaszcza w prasie, bądź przemilczały fakt spotkania papieża z Papieskim Wydziałem Teologicznym, bądź też obejmowały jego nazwę cenzurą.

Jeżeli idzie o treść wystąpienia, to papież w pierwszej kolejności naszkicował swoją troskę o zabezpieczenie istnienia i rozwój Wydziału Teologicznego od czasu usunięcia go ze struktur Uniwersytetu Jagiellońskiego. Najważniejszym wszakże wątkiem jego przemówienia była zapowiedź przekształcenia Papieskiego Wydziału Teologicznego w uczelnię poszerzoną o wydział filozoficzny i wydział historii Kościoła, chociaż wówczas nie sprecyzował jeszcze dokładnie jej nazwy. Powyższy zamysł papieża zawiera się w następujących słowach przemówienia:

Specjalizacja domaga się też wyodrębnienia samych specjalności naukowych, w obrębie których jest prowadzona, z możliwością nadawania stopni akademickich wedle tej specjalizacji. I dlatego też zwróciłem się do Ojca św. Pawła VI za pośrednictwem Kongregacji pro Institutione Catholica o możliwość nadawania stopni nie tylko w zakresie teologii, ale również filozofii.

Specjalizacja w dziedzinie historii Kościoła jest w pełni uzasadniona właśnie w Krakowie, który posiada szczególny w Polsce zasób źródeł w tej dziedzinie. I dlatego Stolica Apostolska z pewnością pójdzie na rękę staraniom zmierzającym w kierunku wyodrębnienia tej specjalizacji w Uczelni Krakowskiej. (...)

⁴ Jan Paweł II na ziemi Polskiej, s. 236.

Moim własnym dawniejszym zamierzeniom w pełni odpowiada wyodrębnienie tej specjalizacji, podobnie jak specjalizacji filozoficznej w formie trzeciego Wydziału w obrębie Uczelni Krakowskiej. Proszę o kontynuowanie działalności w tym kierunku.

Swoją wolę w tym względzie Ojciec św. podsumował słowami: *Ufam, że (...) sprawa ta pójdzie dobrze.*⁵

2. Dla drugiej pielgrzymki Jana Pawła II powodem przybycia do Ojczyzny był jubileusz 600-lecia obecności cudownego obrazu Matki Bożej Królowej Polski w klasztorze OO. Paulinów na Jasnej Górze. Dokładna rocznica tego jubileuszu przypadała na 1982 r. W tym samym czasie miał gościć w Polsce papież Jan Paweł II. Do wizyty papieskiej na Jasnej Górze w 1982 r. nie doszło ze względu na istniejący stan wojenny. Ojciec św. przybył do Ojczyzny dopiero rok później w dniach 15 do 23 czerwca 1983 r. Niemniej sytuacja polityczna była w dalszym ciągu bardzo napięta, co czyniło dialog władz kościelnych na temat pielgrzymki bardzo trudnym. Świadczy o tym wymownie fakt, że do ostatnich tygodni pozostawała pod znakiem zapytania sama pielgrzymka, a program jej został ogłoszony dopiero na krótko przed jej rozpoczęciem. Nic dziwnego, że swoje przemówienie powitalne na lotnisku Okęcie w Warszawie papież zakończył znamienymi słowami: *Pokój tobie, Polsko! Ojczyzno moja!*

W Krakowie Ojciec św. gościł 22 i 23 czerwca. Tematycznie wiążą się z problematyką niniejszego artykułu dwa wydarzenia, a mianowicie obecność Ojca św. 22 czerwca w Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie otrzymał doktorat *honoris causa* od wszystkich wydziałów uczelni oraz tego samego dnia – że użyję słów papieża – *obecność [w] prastarej teologicznej uczelni w środowisku uniwersyteckim Krakowa*. Przemówienia, które wówczas wygłosił Jan Paweł II zawierają bardzo znamienne sformułowania, odnoszące się do Wydziału Teologicznego UJ i do Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, która rozpoczęła faktycznie swoją działalność w roku akademickim 1982/83.

W swoim przemówieniu w auli Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego, podczas ceremonii nadaniu mu doktoratu *honoris*

⁵ *Jan Paweł II na ziemi Polskiej*, ss. 238, 239.

causa, Jan Paweł II w następujący sposób opisał swoje studia na Wydziale Teologicznym tej uczelni: *W okresie podziemia okupacyjnego rozpocząłem – jako pracownik fizyczny fabryki w Borku Fałęckim – studia na konspiracyjnym Wydziale Teologicznym UJ. Rozpocząłem je w jesieni 1942 r. Wśród straszliwych doświadczeń wojennych odkryłem w sobie stopniowo powołanie do kapłaństwa – i wszedłem na nową drogę. Studia na Wydziale Teologicznym od jesieni 1942 roku oznaczają początek tej drogi. Prowadziła ona naprzód przez etap konspiracyjny, aby z kolei, od stycznia 1945 roku, przejść w jawne studia na tymże Wydziale. (...)*

Po zakończeniu studiów i doktoracie na Wydziale Teologii pozostawałem w dalszym ciągu w kontakcie z Uczelnią. W listopadzie 1953 roku dane mi było jeszcze habilitować się w zakresie teologii moralnej. Była to ostatnia habilitacja na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, przed wyłączeniem tegoż Wydziału – po blisko sześciu wiekach – z organizmu Uniwersytetu: tej najstarszej w Polsce Alma Mater. Moje Alma Mater!⁶

Tutaj należy jeszcze dodać, że w roku akademickim 1953/54, a więc do momentu usunięcia Wydziału Teologicznego z UJ, ks. docent Wojtyła wykładał na nim katolicką etykę społeczną.

W związku z doktoratem *honoris causa* Uniwersytet Jagielloński opublikował pod redakcją prof. L. Hajdukiewicza dokumentację studiów polonistycznych i teologicznych oraz pracy Karola Wojtyły w latach 1938-1954 na tymże Uniwersytecie.⁷

Odnosnie do spotkania Ojca św. z pracownikami naukowymi i administracji Papieskiej Akademii Teologicznej należy zaznaczyć, że władze państwowe wyrażały w tym względzie gwałtowny sprzeciw. Niemniej jednak doszło do tego spotkania w kaplicy arcybiskupów krakowskich przy ul. Franciszkańskiej 1. Myślę, że poprzez ten fakt, władze kościelne nadały do pewnego stopnia temu spotkaniu charakter religijny, by uniknąć otwartego konfliktu z władzami państwowymi.

Ojciec św. nie omieszkał dać wyrazu wielkiej swej wdzięczności za to spotkanie. Oświadczył bowiem: *Bardzo gorąco dziękuję za to*

⁶ *Pokój Tobie, Polsko! Ojczyzno moja!*, Libreria Editrice Vaticana 1983, ss. 180, 181.

⁷ Por. *Karol Wojtyła w Uniwersytecie Jagiellońskim (1938-1954)*, wstęp i opr. Leszek Hajdukiewicz, [Kraków 1983], ss. 48+16 dokumentów.

zaproszenie i za spotkanie. Myślę, że nie mogło go zabraknąć w dniu, który rozpoczął się od spotkania z Uniwersytetem Jagiellońskim. I w tym spotkaniu z Uniwersytetem Wydział Teologiczny stale był obecny, bo chodziło o wymiar sześciu wieków. Równocześnie formalnie był nieobecny. Dlatego też to spotkanie popołudniowe jest nieodzowne, ażeby potwierdzić obecność, owszem, żeby potwierdzić nową jakość obecności prastarej teologicznej uczelni krakowskiej w środowisku uniwersyteckim Krakowa. W tym środowisku, które swoje imię bierze od Alma Mater Jagiellonica.⁸

Nawiązując do głównego motywu swojej obecności w Polsce, a mianowicie 600-lecia Sanktuarium Jasnogórskiego, Ojciec św. kilkakrotnie oświadczył, iż pragnie, ażeby łaska [tego] Jubileuszu, (...) przeszła na Papieską Akademię Teologiczną, (...), bo z tego wynika cała owocność pracy uczelni, która jest akademią teologiczną. Owocność takiej uczelni może wynikać jedynie ze źródeł teologicznych albo inaczej mówiąc – teologalnych; i tam trzeba szukać początków tej owocności i wszelkiego owocowania.⁹

Opisane spotkanie Papieskiej Akademii Teologicznej z Ojcem św. przypadło na koniec pierwszego roku jej działalności dydaktyczno-naukowej. Dlatego ofiarował jej błogosławieństwo, ażeby tym aktem wyrazić to wszystko, czego [jej życzy] (...) to błogosławieństwo [poprzedził] krótką modlitwą:

Wszchemogący Wieczny Boże, źródło wszelkiej mądrości i wiedzy, prosimy Cię, racz pobłogosławić Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, jej profesorom, pracownikom i studentom.

Spraw, aby uczelnia ta, wsparta przemożnym wstawiennictwem fundatorki Wydziału Teologicznego, błogosławionej Królowej Jadwigi i jej profesora, św. Jana z Kęt, przysłużyła się Kościołowi powszechnemu i Ojczyźnie naszej, kulturze umysłu i serca, prowadząc poprzez wieki pokolenia Polaków w prawdzie i miłości ku pełni życia i chwały w Jezusie Chrystusie Panu naszym. Amen.

*Stolico Mądrości – módl się za nami!*¹⁰

3. Trzecia pielgrzymka Ojca św. do Ojczyzny miała miejsce w dniach 8–14 czerwca 1987 r. z okazji II Ogólnopolskiego Kongre-

⁸ *Pokój Tobie, Polsko! Ojczyzno moja!*, s. 197.

⁹ *Pokój Tobie, Polsko! Ojczyzno moja!*, s. 197–198.

¹⁰ *Pokój Tobie, Polsko! Ojczyzno moja!*, s. 198.

su Eucharystycznego, którego przewodnią myśl stanowiły słowa z Ewangelii św. Jana: *Do końca ich umiłował* (J 13, 1). W Krakowie papież przebywał w dniach 10 i 11 czerwca.

Pobyty ten, w którym uczestniczyła Papieska Akademia Teologiczna w Katedrze Wawelskiej, był związany z uroczystością Podniesienia Relikwii Bł. Jadwigi Królowej. Uroczystość ta domaga się wstępnej informacji wyjaśniającej, dotyczącej beatyfikacji Królowej Jadwigi. Szczegółowy opis wyniesienia na ołtarze do chwały błogosławionych Jadwigi Andegaweńskiej, króla Polski, zawiera *Positio super virtutibus* (Congregatio de Causis Sanctorum, Prot. n. 650), Romae MCMXCV, wydanej staraniem Wydawnictwa Św. Stanisława Biskupa i Męczennika Archidiecezji Krakowskiej w Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Ograniczając się do najistotniejszych faktów w tej sprawie powiem, że podczas I-szej pielgrzymki Jan Paweł II 6 czerwca 1979 r. na spotkaniu z duchowieństwem archidiecezji krakowskiej *U grobu św. Stanisława B. M. na Wawelu* – którego wspomnienie w kalendarzu liturgicznym Kościoła powszechnego uczynił obowiązkowym – oświadczył, że przyniósł ze sobą do Krakowa *Dar (...), który łączy się (...)* z postacią tej katedry, naszą umiłowaną Królową Jadwigą, błogosławioną. Kongregacja dla Sakramentów i Kultu Bożego w porozumieniu z Kongregacją do Spraw Beatyfikacji i Kanonizacji zatwierdziła formularz *Mszy św. ku czci Błogosławionej Jadwigi, którą odtąd będzie można wedle tego formularza odprawiać*.¹¹ Dodam, że analogiczny formularz Ojciec św. przyniósł od w/w Kongregacji o bł. Jadwidze Królowej do Liturgii Godzin, czyli Brewiarza. W dwa dni później, na zakończenie Synodu Archidiecezji Krakowskiej, posługując się wspomnianym formularzem, Ojciec św. odprawił o bł. Jadwidze Królowej po raz pierwszy Mszę św. w dziejach jej kultu. Była to – posługując się terminologią prawną – jej beatyfikacja *de facto*, a nie *de iure*, ponieważ nie zostały dopełnione w tym względzie wszystkie konieczne formalności prawne.

Beatyfikacja Jadwigi *de facto* stała się beatyfikacją w pełnym sensie – a więc *de iure* – dzięki opublikowaniu przez Kongregację d/s Świętych w Rzymie 8 sierpnia 1986 r. *Deklaracji o Błogosła-*

¹¹ Jan Paweł II na ziemi Polskiej, s. 190.

wionej Jadwidze Królowej Polski.¹² I właśnie przytoczony dokument pozwolił Ojcu św. na uroczyste podniesienie relikwii błóg. Jadwigi Królowej w Katedrze Wawelskiej. *Deklaracja* ta stwierdzała wszakże, że *aby (...) ten szczególny wypadek nie stworzył jakiegos precedensu, naruszającego obowiązujące normy proceduralne, Ojciec św. polecił (...), żeby w przyszłości, jeśli dojdzie do procesu kanonizacyjnego Jadwigi, najpierw dogłębnie rozpatrzono sprawę heroiczności jej cnót, z zachowaniem obowiązujących przepisów.*¹³

Zachodzi pytanie, do czego sprowadzało się uroczyste podniesienie relikwii błóg. Jadwigi Królowej. Dokładny opis przygotowania tej uroczystości zawierają *Protokoły z przebiegu kanonicznego rozeznania i przeniesienia relikwii Błogosławionej Jadwigi Królowej Polski w Katedrze Wawelskiej w dniach 12-15 maja 1987 r.*¹⁴ Samo przeniesienie relikwiarza z doczesnymi szczątkami bł. Jadwigi do ołtarza Krzyża Wawelskiego dokonało się 5 czerwca 1987 r. w obecności ks. Kardynała Franciszka Macharskiego, arcybiskupa metropolity krakowskiego, jego biskupów pomocniczych, Kapituły Metropolitalnej w Krakowie, przedstawicieli Uniwersytetu Jagiellońskiego z jego rektorem A. Gierowskim, Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie z bpem Marianem Jaworskim, rektorem, przełożonych Wyższego Seminarium Duchownego w Krakowie wraz z alumnami oraz licznie zgromadzonego duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego, a także uczonych spoza Krakowa. Przykładowo wymienię osobę Pani prof. dr hab. M. Kürbis.

Sama Uroczystość Podniesienia Relikwi bł. Jadwigi Królowej odbyła się 10 czerwca 1987 r. W swojej istocie sprowadzała się ona do odprawienia przez Ojca św. Mszy św. o bł. Jadwidze Królowej. Homilię, którą wówczas wygłosił, Edycja Watykańska 3-ciej wizyty duszpasterskiej w Polsce zatytułowała: *Bądź pozdrowiony, Krzyżu Chrystusa.*¹⁵ Bez przesady można powiedzieć, że tekst homilii nosi wszystkie znamiona poetyckiej prozy, w której Ojciec św. odsłonił całą głębię swojej miłości pod adresem Krucyfiksu i Osoby bł. Jadwigi Królowej oraz Katedry Wawelskiej.

¹² Por. tekst łacińsko-polski, w: *Analecta Cracoviensia*, XIX, 1987, ss. V–XI.

¹³ *Deklaracja*, s. XI.

¹⁴ Por. *Analecta Cracoviensia*, XX, 1988, ss. 364–380.

¹⁵ *Do końca ich umiłował*, Libreria Editrice Vaticana 1987, s. 100.

O tej ostatniej powiedział co następuje: *To miejsce, na którym się spotykamy, przemawiało do całych pokoleń. Zaklęta w nim jest najgłębsza i najrdzenniejsza prawda Ewangelii, wpisana w dzieje naszej Ojczyzny przed sześciuset laty. Bardzo, bardzo pragnąłem być tutaj właśnie w tym roku – 1987, kiedy nasi bracia Litwini, współtwórcy swoich i naszych wspólnych dziejów, obchodzą w Wilnie i całym kraju sześćsetną rocznicę chrztu swego Narodu.*¹⁶

Papież w cytowanej homilii nie pominął także Teologicznej Uczelni Krakowskiej. Słowa, które wypowiedział na jej temat nie wymagają komentarza. *Kiedy zaś na tym miejscu się znajdujemy, wówczas w sposób szczególny unaocznia się i to jeszcze wielkie dzieło Jadwigi, którym jest uczelnia teologiczna – przez wiele wieków Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego – w ostatnich czasach odbudowana jako Akademia Papieska. Nie trzeba chyba jeszcze dłużej udawadniać, że ta Uczelnia świadczy o naszych dziejach, należy do dziedzictwa Kościoła i polskiej kultury. Nie może jej nie być w Krakowie.*¹⁷

Po uroczystości Podniesienia Relikwii bł. Jadwigi Królowej miało miejsce spotkanie Senatu Papieskiej Akademii Teologicznej z Ojcem św. w Skarbcu Katedry Wawelskiej. Księża profesorowie wręczyli mu wówczas w darze swoje publikacje naukowe, wśród których na wzmiankę zasługuje artystycznie w białą skórę oprawiony egzemplarz *Księgi Sapiężyńskiej*.

4. Czwarta wizyta duszpasterska Jana Pawła II odbyła się – po wyzwoleniu się Polski z systemu totalitarnego – w dwóch etapach. Pierwszy etap pod hasłem: *Bogu dziękujcie, ducha nie gości!* (por. 1 Tes 5, 18-19) trwał od 1 do 9 czerwca 1991 r. W centrum drugiego etapu 4-tej wizyty duszpasterskiej w Polsce od 13 do 16 sierpnia 1991 r. był VI Międzynarodowy Dzień Młodzieży w Częstochowie, którego myśl przewodnią stanowiły słowa św. Pawła *Otrzymałście ducha przybrania za synów* (Rz 8, 15). Wtedy też Ojciec św. odwiedził w dniach od 13 do 14 sierpnia Kraków.

Spotkanie z Papieską Akademią Teologiczną miało miejsce w *Domu Długosza* 13 sierpnia, który papież poświęcił z przeznaczeniem na siedzibę władz centralnych Akademii: rektoratu,

¹⁶ *Do końca ich umiłował*, s. 102.

¹⁷ *Do końca ich umiłował*, s. 103.

administracji, archiwum i sali konferencyjnej im. ks. Jana Długosza. Wydanie Watykańskie przemówienia wygłoszonego w godzinach przedpołudniowych przez Ojca św. w *Domu Księdza Jana Długosza* zaopatrywuje znamienym tytułem: *Dzień, na który czekałem*.

*Jest to dla mnie dzień szczególny. (...) Jest to dla mnie dzień szczególny – kontynuował papież – na każdym z jego etapów: w katedrze Wawelskiej i tu jeszcze raz. Nie bez znaczenia jest okoliczność, że przez Kraków udaję się na Jasną Górę, a z Jasnej Góry przez Kraków jadę na Węgry. (...) Przypuszczam, że nikt nie czuje w ten sposób, jak my, powiedziałbym, może w szczególny sposób tak jak ja – powiązania pomiędzy Wawelem, Błogosławioną Królową Jadwigą, jej Krzyżem, grobowcami królewskimi, Batorym, tym dziedzińcem i tą Akademią. Akademią, którą w ostatecznej postaci ona fundowała jeszcze przed swoją przedwczesną śmiercią. A wiemy, że przyszła ona do nas z Węgier.*¹⁸

Po południu tego samego dnia odbyła się na Rynku Krakowskim beatyfikacja sługi Bożej Anieli Salawy. Wspominam tutaj o tej beatyfikacji dlatego, ponieważ w homilii wygłoszonej podczas Mszy św. beatyfikacyjnej, Ojciec św. po wielokroć w różnych kontekstach nawiązywał obok Anieli Salawy do Królowej Jadwigi, fundatorki Krakowskiego Wydziału Teologicznego. Oficjalny tytuł tej homilii brzmi: *Niech się zjednoczą w naszej świadomości dwie kobiece postacie: Królowa i Służąca*.

Dosłownie prawdę tej paraleli słów papież określił następująco: *Razem z wszystkimi, którzy w ciągu wieków, a także za naszych dni stawali się radością Ducha Świętego, razem z tą umiłowaną Panią wawelską, Jadwigą Andegaweńską, powtarzamy słowa Apostoła: «Nie zasmucajcie Ducha Świętego!». Powtarzamy te słowa z Błogosławioną Jadwigą, Królową Polski, «matką narodów». I powtarzamy je z Błogosławioną Anielą Salawą. Niech się zjednoczą w naszej świadomości te dwie kobiece postacie: Królowa i Służąca! Czyż całe dzieje świętości chrześcijańskiej, duchowości budowanej na ewangelicznym wzorze, nie wyrażają się w tym prostym zdaniu: «służyć Bogu – to znaczy królować!» [KK 36]. Tę samą prawdę wyraża życie wielkiej królowej i życie prostej służącej!*¹⁹

¹⁸ *Otrzymaliście ducha przybrania za synów*, Libreria Editrice Vaticana, 1991, ss. 17 i 18.

¹⁹ *Otrzymaliście ducha przybrania za synów*, s. 23.

5. W *Konstytucji dogmatycznej o Objawieniu Bożym* II Sobór Watykański naucza, że *czyny dokonane przez Boga w historii zbawienia ilustrują i umacniają naukę oraz sprawy słowami wyrażone; słowa zaś obwieszczają czyny i odsłaniają tajemnicę w nich zawartą* [KO 2]. Z programu 5-tej podróży Ojca św. Jana Pawła II do Ojczyzny do polskiego środowiska naukowego, a zwłaszcza krakowskiego, odnoszą się bezpośrednio – jak już o tym wspomnieliśmy – *Msza św. i Anioł Pański* (Błonia Krakowskie) oraz *Uroczystość 600-lecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego* (kościół św. Anny), które będą miały miejsce 8 czerwca. Nie ulega także wątpliwości, że odprawiając *Mszę św.* w krypcie św. Leonarda (katedra Wawelska) 9 czerwca, Ojciec św. złoży hołd relikwiom bł. Jadwigi. Tak wyglądają oficjalne fakty V-tej podróży Ojca św. związane ze środowiskiem naukowym Krakowa i Polski. Obecnie nie są znane przemówienia, które przy tej okazji wygłosi papież. Znając ich treść będziemy posiadać autentyczną interpretację wspomnianych wydarzeń w oparciu o przytoczone stwierdzenie *Konstytucji Dei Verbum*, że słowa objaśniają czyny, a czyny potwierdzają słowa.

Niemniej czyny papieskie posiadają własną wymowę i wskazują w pewnej mierze na treść jego nauczania.

Msza św. na Błoniach Krakowskich – co dzisiaj można już z dużym prawdopodobieństwem powiedzieć – będzie *Mszą św.*, podczas której Jan Paweł II dokona kanonizacji bł. Jadwigi Królowej. W zamierzeniach Ojca św. i Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie z jej Wielkim Kanclerzem F. Kard. Macharskim na czele będzie to szczytowy punkt roku jubileuszowego 600-lecia istnienia Wydziału Teologicznego tej Uczelni.

Wiadomo jednak, że proces kanonizacyjny bł. Królowej Jadwigi w Kongregacji Rzymskiej d/s Świętych jest na ukończeniu. Radio Watykańskie poinformowało bowiem dwukrotnie w grudniu 1996 r. o pomyślnym zakończeniu procesu, którego celem było udowodnienie heroicznego cnót bł. Jadwigi, co w przypadku postaci historycznych jest sprawą niezwykle trudną. Dodatkową trudność stanowiła tutaj okoliczność, że Polacy nie zajęli się przeprowadzeniem do końca jej kanonizacji, pomimo istnienia nieprzerwanie przez wieki trwającego jej kultu. W dniu 17 grudnia 1996 r. Ojciec św. zatwierdził dekret o heroicznosci cnót bł. Jadwigi Królowej, który

został opublikowany na łamach *Acta Apostolicae Sedis*. Wiadomo również, że drugi proces w tejże Kongregacji d/s Świętych, dotyczący cudu działanego przez Pana Boga za pośrednictwem bł. Jadwigi Królowej, był w toku i doczekał się dzisiaj [08. 04. 1997 r.] pomysłnej finalizacji, choć musi on być także opublikowany w *Acta Apostolicae Sedis*. Na szczeblu diecezjalnym przeprowadzono go w Krakowie w dniach 20.06–04. 12. 1995 r. Do spełnienia wszystkich formalności wymaganych do kanonizacji bł. Jadwigi Królowej jest jeszcze konieczny konsystorz kardynałów pod przewodnictwem Ojca Świętego, którego data aktualnie nie jest znana i który – jak się spodziewam – nie przyniesie tutaj istotnych zmian.

Dzisiaj można już z całą pewnością powiedzieć, że homilia papieska będzie poświęcona przede wszystkim wielkiemu jubileuszowi Krakowskiej Uczelni Teologicznej i jego fundatorce bł. Jadwidze Królowej oraz problemom, które pozostają związane merytorycznie z tym jubileuszem. Jeżeli Opatrzność Boża pozwoli, że Msza św. na Błoniach Krakowskich będzie Mszą św. kanonizacyjną Jadwigi Królowej, to wspomniana problematyka homilii papieskiej nabierze szczególniejszego znaczenia.

W późnych godzinach popołudniowych odbędzie się spotkanie Ojca św. z profesorami i pracownikami Papieskiej Akademii Teologicznej i Uniwersytetu Jagiellońskiego w akademickim kościele św. Anny. Na spotkanie to zostaną zaproszone także delegacje uczelni Krakowa oraz rektorzy wszystkich wyższych uczelni Polski. Będzie to w pewnym sensie rewizyta Jana Pawła II rektorom polskich uczelni za ich wizytę złożoną mu w Watykanie w dniu 5 stycznia 1996 r. Dzięki temu spotkaniu Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie odzyska definitywnie w opinii publicznej Polaków i wielu krajów Europy tę pozycję wśród tych uczelni, na którą jej Wydział Teologiczny dobrze sobie zasłużył na przestrzeni 600 lat swego istnienia. Najważniejsze wszakże uzasadnienie spotkania papieża z przedstawicielami całej nauki polskiej z okazji jubileuszu Wydziału Teologicznego daje zapis testamentalny Królowej Jadwigi. W zapisie tym czytamy – że użyję sformułowania wielkiego dziejopisarza polskiego ks. Jana Długosza: – *Ona żywiła wielu zdolnych młodzieńców, poświęcających się nauce. Fundowała kolegium dla Litwinów w Pradze i postarała się o erekcję Wydziału Teologicznego w Krakowie. Ona przeznaczyła testamentem wszyst-*

kie swe klejnoty, szaty, pieniądze i wszystkich strój królewski na pomoc dla biednych i na odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego²⁰ Dzięki fundacji Wydziału Teologicznego i testamentowi można poniekąd nazwać Jadwigę nie tylko matką teologii, ale w ogóle nauki polskiej, ponieważ jego zapis pozwolił na odnowę Krakowskiego *Studium Generale* w 1400 r., co było epokowym sukcesem w historii szkolnictwa polskiego²¹

W drodze powrotnej z kościoła św. Anny jest przewidywana obecność Ojca św. na dziedzińcu Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego, które do rozbiorów Polski było głównym miejscem działalności dydaktyczno-naukowej Wydziału Teologicznego w Uniwersytecie Krakowskim.

Od kilku lat trwa remont budynku przy ul. Kanoniczej 18, który według wszelkich zapewnień zostanie ukończony przed przybyciem Jana Pawła II podczas V-tej pielgrzymki do Krakowa. W budynku tym, który posiada wielką wartość zarówno historyczną jak i architektoniczną, jest planowane zorganizowanie *Instytutu Jana Pawła II*. Pozostaje sprawą otwartą, czy Ojciec św. po powrocie z Wawelu, goszcząc na ul. Kanoniczej, gdzie – jako kapłan i biskup – zamieszkiwał od 1951–1966 r. w kamienicach pod numerami 17 i 19, dokona poświęcenia wspomnianego budynku, mającego w przyszłości stanowić ośrodek badań nad jego pontyfikatem.

W zakończeniu niniejszego artykułu wspomnę jeszcze o kontaktach Ojca św. z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Problematyka ta nie jest objęta, rzecz zrozumiała, tematem niniejszego studium.

I tak 17 czerwca 1983 r. Katolicki Uniwersytet Lubelski wręczył Ojcu św. w rezydencji Prymasów Polski w Warszawie doktorat *honoris causa*. Dziękując za odwiedziny w Warszawie, skoro nie mogło dojść do [nich] w Lublinie, papież skierował do przedstawicieli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przemówienie zatytu-

²⁰ Jan, Długosz, *Roczniki Królestwa Polskiego*, (Historiae Pol., t. 3, p. 531).

²¹ M. MARKOWSKI, *600-lecie Wydziału Teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego*, *Przegląd Uniwersytecki* (KUL), r. IX, styczeń–luty 1997, nr 1 (45), s. 21.

lowane: *Niech Katolicki Uniwersytet Lubelski przysparza Polsce ludzi mądrych i mężnych.*²²

Z kolei 9 czerwca 1987 r. Ojciec św. odwiedził Katolicki Uniwersytet Lubelski i spotkał się w auli uczelni z przedstawicielami świata nauki z całej Polski, a także z zagranicy. Przemówienie, jakie wówczas wygłosił pt. *Odpowiedzialność za prawdę poznaną i przekazywaną*, było poważnym referatem naukowym, który zasługuje na pogłębioną analizę merytoryczną. Po swoim referacie Ojciec św. osobiście zamienił parę słów na podium auli z każdym uczestnikiem spotkania. Następnie na dziedzińcu KUL-u odbyła się liturgia słowa, podczas której papież w swoim przemówieniu zachęcił zebranych studentów i profesorów do służby prawdzie.²³

* * *

Myślę, że po tym, co zostało powiedziane, należy stwierdzić – i to nie będzie żadną przesadą – że główną troską przesłań pielgrzymkowych Jana Pawła II do krakowskiego środowiska teologicznego było zabezpieczenie egzystencji i dalszy rozwój Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Szczególnie wiele uwagi poświęcił Jan Paweł II Błogosławionej Jadwidze Andegaweńskiej, królowi Polski, Fundatorce Wydziału Teologicznego i tejże Uczelni, który przez 557 lat wchodził w skład Uniwersytetu Jagiellońskiego. Temu celowi w sposób szczególny będą służyć pod jego patronatem uroczystości V-tej pielgrzymki do Krakowa, by godnie uczcić wspólne dziedzictwo obu uczelni.

Kraków, dnia 8 kwietnia 1997 r.

²² *Pokój tobie Polsko! Ojczyzno moja*, s. 32.

²³ *Do końca ich umiłował*, ss. 41–60.

ÜBERSENDUNG DES PAPSTES JOHANNES PAUL II. AN DIE KRAKAUER THEOLOGEN ZUR ZEIT SEINER ANWESENHEIT IN POLEN

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Verfasser analysiert in seinem Artikel die Ansprachen des Papstes an die Krakauer Theologen während seiner Pilgerreisen nach Polen in den Jahren 1979, 1983, 1987, 1991 und auch die Ereignisse in dem vorangehenden Besuch im Monat Juni 1997.

Die Analyse der Papsttexte zeigt, daß das Hauptanliegen des Papstes jedes Mal die Existenz der Krakauer Theologischen Fakultät betrifft. Diese Existenz befand sich nämlich in einer großen Gefahr nach ihrer Aufhebung an der Jagiellonen Universität trotz ihrer 557-jährigen Anwesenheit an dieser Universität. Die Regelung des rechtlichen Status der päpstlichen theologischen Hochschulen im Jahre 1989 zwischen dem polnischen Staat und der polnischen Bischofskonferenz hat diese Gefahr beseitigt. Das ist der Grund des Optimismus der Papstworte nach dem Jahre 1990, in denen zum Vorschein an erster Stelle die Entwicklung der Päpstlichen Theologischen Akademie Krakau in die Mitte gestellt wurde.